

Јасна Х. Хрнчић¹
Универзитет у Београду,
Факултет политичких наука,
Одељење за социјалну политику и социјални рад
Београд (Србија)

Нина З. Лончар²
Независни истраживач
Пљевља (Црна Гора)

Миона Г. Гајић³
Универзитет у Београду,
Факултет политичких наука,
Одељење за социјалну политику и социјални рад
Београд (Србија)

305:[004.738.5:316.624
Оригинални научни рад
Примљен 29/10/2024
Измењен 03/02/2025
Прихваћен 04/02/2025
doi: [10.5937/socpreg59-54427](https://doi.org/10.5937/socpreg59-54427)

РОДНО ЗАСНОВАНО САЈБЕР НАСИЉЕ, РОД И ПОЛИТИЧКА ПИСМЕНОСТ⁴

Сажетак: Родно засновано сајбер насиље (РЗСН) посебно погађа жене, остављајући последице на квалитет живота, академско постигнуће, ментално здравље и јавно и политичко ангажовање жртава, и тиме повећава друштвене неједнакости. Циљ рада је утврђивање певаленције РЗСН и његове повезаности са полом и политичком писменошћу, мерене преко универзитетског образовања. Петсто шест студената општих политичких студија (ОПС) или студија социјалне политике и социјалног рада (ССПСР) попунило је онлајн упитник, који је укључивао 12 облика РЗСН. Жене су чешће искусиле осам облика РЗСН. Студенткиње ОПС су чешће од студенткиња ССПСР искусиле шест облика РЗСН. Студенткиње виших нивоа ОПС су чешће од студенткиња нижих нивоа ОПС искусиле осам облика РЗСН. Добијене неједнакости воде до ућуткивања жена у јавним просторима.

Кључне речи: родно засновано злостављање, сајбер злостављање, родне разлике, политичка писменост, женско политичко учешће

¹ jasna.hrnacic@fpn.bg.ac.rs; <https://orcid.org/0009-0004-4640-8471>

² ninaloncar11@gmail.com

³ miona.gajic@fpn.bg.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0001-8724-059X>

⁴ Рад Јасне Хрнчић и Мионе Гајић подржало је Министарство за науку, технолошки развој и иновације Републике Србије. Финансиран је у оквиру Плана истраживања Универзитета у Београду – Факултета политичких наука.

УВОД

Информационо-комуникационе технологије (ИКТ) драстично су промениле начине политичког информисања и ангажовања грађана. Млади су готово стално на интернету и склонији су да ту траже политичке информације (Anderson, Faverio, Gottfried, 2023; Smith, 2008; Popadić, Pavlović, Mihajlović, 2019) и да се политички ангажују (Papacharissi, 2010). Показује се корелација између употребе друштвених мрежа и традиционалних начина политичког ангажовања младих (Boulianne & Theocharis, 2020). Са друге стране, ИКТ олакшавају насиље у сајбер простору због могућности починиоца да остане анониман, доступности жртава, безвремене и бесконачне публице (Popović Ćitić, 2009), недостатка директног суочавања са жртвом, недостатка надзора (Nixon, 2014) и занемарљивог ризика од санкција. Насиље у сајбер простору код жртава производи далекосежне последице на друштвено учешће, академско постигнуће и ментално здравље (Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015; Schenk and Fremouw, 2012; Stevens, Nurse, Arief, 2021), јер сајбер простор не познаје „... постојећу дихотомију између приватне и јавне сфере, нити истовременост простора и времена“ (Cvetinčanin Knežević, 2020, стр. 45). Доследно се показује да жене чешће од мушкараца доживљавају већину облика насиља у сајбер простору (Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015; Pavlović, 2020). У овом контексту, уводи се термин родно засновано насиље (РЗН), које организација UN Women (2025) дефинише као „... било који штетан акт (физички, сексуални, емоционални) извршен против воље особе, а који је заснован на социјално прописаним родним разликама између мушкараца и жена“. Уколико се насиље дешава посредством ИКТ, реч је о родно заснованом сајбер насиљу (РЗСН) (Drake, 2015; Nadim & Fladmoe, 2019; Powell & Henry, 2017; Cvetinčanin Knežević, 2019; Mas'udah et al., 2024). Оно укључује потцењивање, исмевање, понижавања, демонизацију, „флешинг“ (узнемиравање нежељеним сексуалним сликама), солицитацију (сексуално наговарање), доксинг (злонамерно објављивање приватних података друге особе, најчешће слика), претње јавним срамоћењем, јавно срамоћење, прогањање, претње физичким насиљем и претње силовањем (Álvarez-García, Núñez, Barreiro-Collazo, García, 2017; Powell, Flynn, Hindes, 2022).

Полазиште овог рада су феминистичке теорије, те се РЗСН посматра кроз призму односа између моћи, пола и рода⁵. Други феминистички талас донео је померање фокуса од пола ка роду, на односе између мушкараца и жена и на редефинисање саме идеје политичког, која је до тада почивала на строгој подвојености јавне и приватне сфере (Рајванчић, Рајванчић, 2011). Указује се на то да је у већини класичних теорија и друштвеној пракси јавна сфера конструисана на мушким искуствима, док је приватна сфера конструисана на женским родним улогама. Волби (Walby, 1990) разликује приватни патријархат, где се жене експлоатишу на индивидуалном нивоу, и јавни патријархат, који омогућава женама приступ јавним просторима кроз развој тржишта рада за жене, док истовремено спроводи сегрегацију жена кроз капиталистичке праксе. У овом контексту РЗН има за циљ да жене које крше очекивања и норме

⁵ Сматра се да, док је пол биолошка чињеница, категорија рода јесте друштвено конструисана кроз друштвена очекивања и наметнуте праксе.

патријархата репозиционира као подређене субјекте, тако да се одрже патријархалне структуре, праксе и културе⁶.

Сајбер феминизам сматра ИКТ пресудним у остваривању родних једнакости. Харавеј (Haraway, 1985) види природу сајбер простора као женску јер он погодује „ширењу нехијерархијских структура и децентрализованих, нелинеарних и флексибилних метода комуникације“. Ипак, како пише Милојевић (2011, str. 272), „све хијерархије које постоје у савременом свету преносе се и на сајбер простор“. Џуди Вајцман (Judy Wajcman, 2010, str. 149) истиче да је природа интернета партиципаторна а не хијерархијска, али да он није изашао ван патријархалних родних хијерархија. Она тврди (2004) да технологије, које имају и материјалну и семиотичку димензију, играју значајну улогу у изграђивању родних односа моћи и дубоко утичу на конституисање субјективности за мушкарце и жене. Сматра да је концептуализација технологије као маскулине најочигледнија у добро документованој усмерености науке и технологије ка профиту и ратовању. Веза између дигиталних технологија и родно заснованог насиља (РЗН) одржава се на интерперсоналном и структурном нивоу (Barter & Koulou, 2021).

Стога не изненађује да жене чешће од мушкараца доживљавају и директно и сајбер РЗН (Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015; Drake, 2015; Nadim & Fladmoe, 2019; Powell & Henry, 2017; Pavlović, 2020).

Феминистичке ауторке тврде да употреба насиља над женама има за циљ њихово искључивање из политичког живота и да је насиље над женама увек политичко (Billaud & Drenberger, 2021). Јасно је да оно што друштво види као прикладно или неприкладно за девојчице и жене снажно утиче на њихово укључивање у политику (Plan International, 2022; De Facto consultancy, 2024, str. 6; IPSOS, 2012; Stanojević & Pešić, 2021). Политички ангажоване жене су у већем ризику од насиља од мушкараца и у сајбер простору и ван њега, док политичке дебате политичара са политичаркама врло често добију сексистички и мизогини тон (Suhay, Bello-Pardo, Maurer, 2018; UN Human Rights Council, 2018; CRTA, 2021). ИКТ су донеле и „широко распрострањену злонамерност у опхођењу према женама које се баве политиком, што често укључује дубоко персонализоване нападе усмерене ка личном уништењу“ (Krook, 2020, str. 56), кроз увреде, говор мржње, срамоћење, нападе на репутацију, физичке претње и сексуализовано лажно представљање (National Democratic Institute, 2019). Политички ангажоване жене имају повећан ризик да буду злостављане и уживо и онлајн у Србији (Babović, Milinković, Srdić, Stepanov, 2021) и другим земљама (Suhay et al., 2018; UN Human Rights Council, 2018). Онлајн напади на њих су скоро нормализовани (Jane, 2017). Ово води до ућуткивања жена у политици. Истраживање 29.000 младих жена из 29 земаља показало је да је 19% њих било обесхрабрено за даље политичко учешће због значајних препрека са којима су суочаване (Plan International, 2022). И истраживање у Црној Гори указује на бројне препреке са којима се сусрећу жене које желе да се баве политиком, од извршења кућних обавеза до недостатка валоризације њиховог политичког ангажовања (IPSOS, 2012; Vuković, Raščanin, 2021).

⁶ Валби (Walby, 1990, str. 20) објашњава патријархат као „систем социјалних структура и пракси у којима доминира мушкарац, угњетава и искоришћава жену...“ (Walby Sylvia, 1990, *Theorizing patriarchy*, Oxford: Blackwell, str. 20).

Политичко образовање даје снажну основу за политичку партиципацију жена. Стицање политичког знања и вештина и развој критичког односа према политичким процесима јесу одреднице политичке писмености (ПП) (Kovačić & Vrbat, 2014; Selanik Ay & Yavuz, 2016). У дигиталном друштву ПП подразумева и дигиталну писменост, те се рефлектује на комуникацију у сајбер простору где „... субјективност политичког ангажмана неочекивано израћа“ у свакодневној необавезној комуникацији на друштвеним медијима” (Dahlgren, 2013, str. 52).

Политичка писменост је неопходан предуслов компетентног ангажовања појединца по питању тема од друштвеног значаја у јавној сфери, укључујући и сајбер простор (Maheshika & Karunarathn, 2024). Политички активизам добија на замаху током универзитетског образовања (Boren, 2013), чему сведоче и протести у Србији током зиме 2024/2025. године (BBC in Serbian, 2025). Иако истраживања у свету такође показују и широку распрострањеност РЗН међу студентима универзитета (Cantor et al., 2015; Kaufman & Pulerwitz, 2019; Sundaram, 2018), недостају истраживања овог феномена у Србији.

Стога је овај рад посвећен истраживању РЗН у универзитетској популацији у Србији која се политички образује. Похађање општих политичких студија (ОПС), које укључују праћење и критичку анализу актуелних друштвено-политичких догађаја у расподели и употреби политичке моћи и друштвених средстава, повећава ПП студенткиња у областима политике резервисаним за мушкарце у патријархалном друштву, која је у супротности са доминантним патријархалним вредностима и родним очекивањима у Србији (Stanojević & Pešić, 2021). Чак и сама чињеница да жена похађа ОПС може провоцирати РЗН.

Са друге стране, студије социјалне политике и социјалног рада (ССПР) посвећене су развоју ПП у области актуелних стратегија и пракси подршке, оснаживања и заступања угрожених појединаца и група, те повећавају писменост у социјалној политици. Истраживање IPSOS-а (2012) је показало да је ангажовање у јавној сфери у области социјалне заштите рањивих група и сузбијања насиља у породици у складу са женском родном улогом. Поређење искустава студенткиња ОПС и ССПР могло би да укаже на РЗН које је усмерено на жене које су политички писмене, као и да осветли колико је РЗН специфично усмерено на оне жене, које су компетентне у областима политике „резервисаним за мушкарце“, у поређењу са женама које су компетентне у области социјалне политике. Повезаност ПП са трпљењем РЗН би била додатно осветљена поређењем искустава РЗН студената 1. и 2. године основних академских студија (ОАС) са искуствима студената 3. и 4. године ОАС и дипломираних студената, који су стекли више ПП.

Циљ ове студије је да утврди учесталост најчешћих облика родно заснованог сајбер насиља (РЗН) међу студентима политичких наука и њихову повезаност са полом и политичком писменошћу. Критеријуми ПП су: похађање политичких студија, област похађања (опште политичке студије – ОПС, наспрам студија социјалне политике и социјалног рада – ССПР), као и степен стеченог знања, изражен кроз годину студија.

Специфични циљеви истраживања су: 1) да се утврди и анализира преваленција трпљења различитих облика РЗН међу студентима политичких наука; 2) да

се утврде и анализирају родне разлике у њиховом РЗСН искуству; 3) да се упореде и анализирају искуства РЗСН између студенткиња ОПС и ССПСР; и 4) да се упореде и анализирају искуства РЗСН студенткиња 1. и 2. године студија наспрам студенткиња 3. и 4. године и дипломираних студенткиња.

Главна хипотеза гласи да је преваленција трпљења РЗСН позитивно повезана са женским полом и са облашћу и нивоом политичке писмености. Специфичне хипотезе су: 1) већина испитаника је барем једном у животу искусила неки облик РЗСН; 2) жене су чешће жртве РЗСН него мушкарци, са изузетком напада на репутацију у сајбер простору и претњи физичким насиљем⁷; 3) студенткиње ОПС су чешће жртве РЗСН него студенткиње ССПСР; 4) студенткиње 3. и 4. године и дипломиране студенткиње ОПС су чешће жртве РЗСН него студенткиње 1. и 2. године ОПС, док се ове разлике не показују код студенткиња ССПСР.

Истраживање је спроведено током пандемије Ковид-19 која је повећала екстерне стресне догађаје, донела колективна ограничења и повећала употребу интернета, што би могло утицати на учесталост РЗСН.

МЕТОД

Примењено је квантитативно истраживање попречног пресека.

Варијабле истраживања

Предикторске варијабле су биле: пол, област (ОПС или ССПСР) и ниво универзитетског образовања (похађање 1. и 2. године ОАС наспрам похађања 3. и 4. године ОАС или стицања дипломе ОАС). Критеријумске варијабле су обухватале 12 облика РЗСН често истраживаних у литератури (Álvarez-García i sar., 2022): потцењивање, исмевање, понижавање, демонизација (представљање особе као зле), узнемиравање употребом изразито сексуалних слика, сексуално наговарање, доксинг (дељење/објављивање приватних података или слика о одређеној особи на интернету без дозволе), претње јавним срамоћењем, јавно срамоћење, прогањање, претње физичким насиљем и претње силовањем. Контролна варијабла је била узраст.

Учесници

Истраживањем је обухваћено 506 студената Универзитета у Београду – Факултета политичких наука (УБ – ФПС) ([Табела 1](#)), узраста од 18 до 30 година ($M = 21,54$; $SD = 2,43$). Полна дистрибуција на узорку била је пропорционална полној дистрибуцији на ССПСР, али не и на ОПС, где су оба пола подједнако заступљена. Учесници су били студенти ОАС (87,5%), МАС и ДАС (8,6%), а 4,7% је недавно завршило ОАС.

⁷ Друга хипотеза укључује наведени изузетак имајући у виду налазе других истраживања (Drake, 2015; Nadim & Fladmoe, 2019; Vogels, 2021) да напади на репутацију у сајбер простору и претње физичким насиљем нису родно осетљиви, пошто не кореспондирају специфично са традиционалним женским родним улогама.

Инструменти

За потребе истраживања конструисан је Упитник о родно заснованом злостављању у сајбер простору (УРЗСН1, Hrnčić & Lončar, 2021). Упитник садржи 20 ставки. Четири ставке обухватају демографске карактеристике: старост, пол, смер студија (ОПС или ССПСР) и академски статус (година и степен студија и/или стечено образовање). Расни идентитет није истраживан због недостатка расних разлика у узорку. Шеснаест ајтема се односе на самопроцену преваленције РЗСН. Дванаест ставки се односе на лично искуство РЗСН на 12 критеријумских варијабли. Одговара се бирањем једног од понуђених одговора: „1 – неколико пута у последњих годину дана“, „2 – бар једном у последњих годину дана“, „3 – бар једном током живота“ или „4 – никад“. Примери ајтема су: „Доживела/о сам потцењивање на интернету због своје полне припадности (женске, мушке, и сл.)“, „Доживео/ла сам узнемиравање на интернету поновљеним нежељеним сексуалним захтевима“. Четири ставке се односе на самопроцену сазнања о РЗСН друге жене/мушкарца кроз сведочење таквом понашању или кроз лично познавање особе која је то искусила. Одговори су бинарни („да“ или „не“). Пример ајтема је: „Сведочила/о сам родно заснованом злостављању на интернету према другим девојкама“.

Процедура

Истраживање је спроведено од октобра до јануара школске 2021/22. године. Услед пандемије Ковид-19, животна и друштвена организација и образовно окружење је било промењено (сви часови су били онлајн). Ипак, образовно окружење и временски оквир истраживања су били исти за посматране подузорке.

Етичка комисија УБ – ФПН је писмено одобрила истраживање. Истраживачи су приступили потенцијалним учесницима током редовних онлајн часова на УБ – ФПН преко „Zoom“ платформе, као и путем позива на Фејсбук (Facebook) групи садашњих и бивших студената УБ – ФПН. Они су били информисани о предмету истраживања, значају, узорку, поступку прикупљања података и анонимности, усмено током редовних онлајн часова и/или писмено на Фејсбук групи. Затим су позвани да учествују путем линка до онлајн упитника УРЗСН1 на платформи Google Forms. Како УРЗСН1 није садржавао лична питања, била је обезбеђена анонимност. Учесници нису добили накнаду за своје учешће.

План обраде података

Статистичка анализа је укључила дескриптивну статистику, Пирсонов хи-квадрат, факторску анализу главних оса (енгл. Principal Axis Factoring), Т-тест и хијерархијску мултиплу регресију. Све анализе су спроведене у програму SPSS, верзијом 22.0 (SPSS INC, NC).

РЕЗУЛТАТИ

Најмање један облик РЗСН искусило је током живота 69,4% учесника. Најчешћи облици су били: сексуално наговарање (49,8%), потцењивање (43,3%) и узнемиравање употребом изразито сексуалних слика (39,7%) (Табела 2). Најмање један од два облика сексуалног узнемиравања (узнемиравање употребом изразито сексуалних слика и/или сексуално наговарање) доживело је 54,7% од свих учесника, и то двоструко више жена ($N = 240$, 62,2% од свих жена) него мушкараца ($N = 36$; 30,5% од свих мушкараца) [$\chi^2(2, N = 51) = 37,768$; $p = 0,000$]. Прилично су честа била лична искуства: исмевање, понижавањем, прогањање и демонизација, док је доксинг био ређи. Нејређе су доживљавани: јавно срамоћење, претње силовањем, физичким насиљем и јавним срамоћењем.

Лична искуства различитих РЗСН облика била су међусобно високо повезана. Факторска анализа главних оса (ФАГО, метода промакс ротације са Кајсер нормализацијом) екстраховала је три латентне варијабле које објашњавају 50,29% варијансе (Табела 3). Први и најјачи фактор у структурној матрици био је опште РЗСН, највише дефинисан исмевањем, понижавањем, потцењивањем и демонизацијом (Табела 4). Други је био сексуално узнемиравање, које је дефинисано кроз сексуално наговарање, узнемиравање употребом изразито сексуалних слика и прогањање. Последњи фактор је био напади на репутацију, дефинисан кроз доксовање, јавно срамоћење и претње јавним срамоћењем.

Женски пол је у већини случајева био позитивно повезан са РЗСН (Табеле 2, 5 и 6). Значајно већи проценат жена (75,1%) него мушкараца (50,8%) пријавио је најмање један РЗСН облик током живота [$\chi^2(1, N = 504) = 25,112$; $p = 0,000$]. Родне разлике су биле значајне на осам облика РЗСН, изузев за оба облика јавног срамоћења и оба облика физичких претњи (Табела 2). Најизраженије разлике биле су у потцењивању, прогањању, сексуалном наговарању и сексуалном узнемиравању употребом изразито сексуалних слика. Утврђене су значајне родне разлике на сва три фактора ФАГО (Табела 6), најизразитије на сексуалном узнемиравању, а најмање на нападима на репутацију. Разлике између полова у узрасту нису биле значајне [$t(502, N = 504) = 1,763$, $p = 0,079$].

Учесници су изјавили да су сведочили РЗСН над женама и да су лично познавали жену жртву РЗСН, двоструко чешће него мушкарца жртву (Табела 5). Поред тога, студенткиње су значајно чешће од студената извештавале да су сведочиле РЗСН и мушкараца и жена, и да су лично познавале жену жртву РЗСН, док полне разлике у личном познавању мушке жртве РЗСН нису биле значајне (Табела 5).

Значајне разлике у пријављеним искуствима РЗСН између студената ОПС и ССПСР пронађене су само на потцењивању, са вишим резултатима студената ОПС [$\chi^2(3, N = 506) = 13,417$, $p = 0,004$]. Међутим, када су посматране само студенткиње, значајно виши резултати студенткиња ОПС су нађени на седам варијабли личних РЗСН искустава (Табела 7) и на обе варијабле индиректних РЗСН искустава у вези са женским жртвама (Табела 8). Најизраженије разлике биле су на потцењивању, исмевању, демонизацији, понижавању и прогањању.

Поређење свих испитаница које похађају прве две године основних академских студија (ОАС) (у даљем тексту: нижег нивоа образовања) са онима које похађају више

године или су завршиле ОАС студије (тј. вишег нивоа образовања) није показало разлике ни на једном облику РЗСН. Исти налаз је добијен и када се посматрају само студенткиње ССПСР. Међутим, када се посматрају само студенткиње ОПС, показује се да оне са вишим нивоом образовања значајно чешће имају лично искуство чак осам облика РЗСН (Табела 9). Најизраженије разлике су добијене на потцењивању, прогањању и исмевању. Није се показала разлика у јавном срамоћењу као у поређењу студенткиња ОПС и ССПСР, док је добијена разлика код прогањања и претњи физичким насиљем, која се није показала у претходном поређењу. Анализа ФАГО је екстраховала исте три латентне варијабле као и у претходним поређењима, које објашњавају чак 60,87% варијансе.

ОПС студенти су били значајно млађи од студената ССПСР у целом узорку [Моис = 21,17; SDмоис = 2,294; Мссспр = 22,04; SDссспр = 2,513; $t(504) = -4,004$; $p = 0,000$], као и на узорку учесница женског пола [Ноис = 182; Моис = 21,19; SDмоис = 2,308; Нссспр = 204; Мссспр = 22,06; SDссспр = 2,509; $t(384) = -3,537$; $p = 0,000$]. Значајне старосне разлике потврђене су међу студенткињама на три од 12 облика РЗСН (Табела 10). Позитивне одговоре за јавно срамоћење су дале знатно млађе жене, а за сексуално наговарање и прогањање – значајно старије жене. Како су разлике између подгрупа ОПС и ССПСР у искуствима сексуалног наговарања и прогањања у супротном смеру, не могу се објаснити разликама у годинама. Разлике између подгрупа у јавном срамоћењу јесу у истом правцу као и старосне разлике, те је спроведена мултипла хијерархијска регресија да би се испитао ефекат узраста (Табела 11). Када је узраст уведен у другом кораку, после студијске групе, и даље је значајно допринио варијанси јавног срамоћења, што се није показало када је узраст уведен у првом кораку, пре студијске групе. Дакле, разлике у јавном срамоћењу између подгрупа могу се објаснити разликама у годинама.

Резултати ФАГО анализе на узорку студенткиња показали су исту структуру три латентне варијабле као и на целом узорку. Они су објаснили 51,93% варијансе. Општи РЗСН је објаснио 38,00% варијансе, сексуално узнемиравање 7,94%, а напади на репутацију 5,99% варијансе. Значајне разлике између студенткиња ОПС и СПСР пронађене су на два фактора ФАГО. Израженије су биле на општем [Моис = -0,190, SDмоис = 1,056; Мссспр = 0,169, SDссспр = 0,820; $t(340,29) = -3,699$, $p < 0,001$], а мање на сексуалном узнемиравању [Моис = -0,123, SDмоис = 0,947; Мссспр = 0,110, SDссспр = 0,873; $t(384) = -2,519$, $p = 0,012$].

ДИСКУСИЈА

Налаз о распрострањености РЗСН међу студентима студијских програма који се баве политикама потврђује прву хипотезу и у складу је са претходним налазима Вогелса (Vogels, 2021) да је две трећине младих доживело најмање један облик онлајн узнемиравања. Наш резултат о 75,1% студенткиња са личним искуством РЗСН и о 70,0% њих које је сведочио РЗСН над женама у складу је са претходним податком да је 73,0% жена изложено онлајн насиљу (UN Broadband Commission, 2015). Поред тога, налаз да је 62,2% жена искусило сексуално узнемиравање је скоро идентичан налазима истраживања 150.000 студената у САД (Cantor et al., 2015). Поклапање

наших резултата са исходима истраживања пре Ковид-19 кризе сугерише да се преваленција РЗСН није повећала током пандемије.

Наши налази потврђују другу хипотезу, са изузетком претњи силовањем, што се може објаснити оскудношћу ових искустава. Занимљиво је да је чак шест мушкараца пријавило искуство претњи силовањем. Овај податак указује на неопходност проблематизовања односа РЗН и патријархата, у складу са аргуметима Џекманове (Jackman, 1994) да је полазиште о насиљу као служи патријархата редуktivно, јер не објашњава насиље над мушкарцима. Насиље је резервисано само за жене које крше норме, а сам патријархат се одржава преко далеко суптилнијих механизма индоктринације жена да је њихова највиша вредност управо у служењу мушкарцима.

Најизразитије родне разлике у искуствима сексуалног наговарања, узнемиравања употребом изразито сексуалних слика, потцењивања и прогањања, у складу су са налазима Вогелса и Андерсона (Vogels & Anderson, 2020), који су нашли да је сексуално узнемиравање на друштвеним мрежама пријавило 16% жена и 5% мушкараца, док је сексуално наговарање на сајтовима за упознавање пријавило 60% жена и 27% мушкараца. У нашем истраживању, сексуално наговарање је најчешћи тип РЗСН међу женским полом, чешћи и од потцењивања, док искуство прогањања дели четврто место по заступљености, заједно са исмевањем и понижавањем. Менон (Menon, 2024) препознаје блискост патријархата и патернализма, који упркос индивидуалном отпору, кроз убеђивање – у облику патерналистичке наклоности, љубави и романтике или, у овом случају, понављаних сексуалних захтева – држи жене заробљене у позицији „добрих“, где се „добрим“ сматра трпљење и подређивање потребама других.

Узнемирава налаз да о прогањању извештава свака трећа испитаница, док то искуство има тек сваки двадесети испитаник. Недавни преглед литературе показује да се преваленција сајбер прогањања креће у распону од 6,5% до 41%, зависно од карактеристика метода и узорка истраживања (Kaur, Dhir, Tandon, Alzeiby, Abohassan, 2021). Резултати ФАГО анализе у нашем истраживању сугеришу да је прогањање облик сексуалног узнемиравања јер је снажно повезано са другим облицима сексуалног узнемиравања. Галди и Гвизо (Galdi & Guizzo, 2021) сматрају да сексуализација жена у медијима повећава ризик од сексуалног узнемиравања.

Налази су подржали и трећу хипотезу. Студенткиње ОПС су чешће од студенткиња ССПСР доживеле шест РЗСН облика, кад се контролише утицај узраста. Могуће је да уписивање жена на ОПС и њихова политичка писменост провоцира онлајн насиље над њима (Jane, 2017; Babović et al., 2021), што се може протумачити као антифеминистичка културна порука која служи за стигматизацију због непослушности и отпора код жена (Jackman, 1994). Налаз може да сугерише и да политички писмене жене чешће узимају активно учешће у политици која се односи на дистрибуцију моћи и добара, шта даље провоцира РЗСН.

Повећано РЗСН према студенткињама ОПС најчешће је изражено кроз непоштовање (потцењивање и исмевање), понижавање и демонизацију. Разлике између студенткиња ОПС и ССПСР на варијаблама које се односе на сексуално узнемиравање нису толико изразите, колико су то разлике између полова.

Потврђена је и четврта хипотеза, са врло сличним налазима као у претходном поређењу. Ефекат образовања се показује у одбацивању патријархата и либерализације

ставова код жена, док мушкарци остају патријархални (Stanojević & Pešić, 2021). Међутим, у нашем истраживању овај ефекат не налазимо код свих студенткиња, већ само студенткиња ОПС, што може да се тумачи и активнијом политичком партиципацијом политички образованијих студенткиња у области дистрибуције друштвене моћи, за коју је уочена повезаност са РЗН (Suhay, Bello-Pardo, Maurer, 2018; UN Human Rights Council, 2018; CRTA, 2021; Babović, Milinković, Srdić, Stepanov, 2021). Добијене разлике између студенткиња на нижим годинама ОПС и оних на вишим не подударају се сасвим са разликама између студенткиња ОПС и ССПСР. Могуће је да су неподударности у разликама на претњама физичким насиљем и јавном срамоћењу (значајним на нивоу 0,05) резултат грешке типа 1 (лажни позитивни налаз) јер је урађена серија анализа. Знатна разлика (на нивоу 0,005) између нижих и виших нивоа ОПС на димензији прогањање пре се може објаснити притиском на жене да прихвате подређену позицију „добре жене“ и тако одустану од евентуалног политичког ангажовања, интензивира са повећањем њихове политичке писмености у маскулиним областима.

Резултати имплицирају да су жене које су политички писмене у областима резервисаним за мушкарце чешће процењиване као неприкладне и некомпетентне, што можемо тумачити тиме да је РЗСН усмерено према њима с циљем да умањи њихову вредност као политичких субјеката и да их одврати од политичког укључивања, тј. одржи јавни патријархат, према Волбијевој (Walby, 1990). Према модернизацијској тези Инглхарта и Норис (Inglehart & Norris, 2003), родне једнакости, индивидуална аутономија и демократија чине тријаду која је повезана са нивоом друштвено-економског развоја, те се родна неједнакост одражава и кроз негативне трендове у функционисању демократије, који су јасно евидентирани у српском друштву (CRTA, 2021). Станојевић и Пешић (2021) налазе да се друштво Србије налази у почетној фази модернизације, која подразумева значајне родне разлике у смислу веће друштвене моћи мушкараца.

Последице РЗСН искустава су далекосежне. Она могу смањити продуктивност, оцене и разумевање предавања студената (Stevens et al., 2021), као и повећати ризик од менталних поремећаја (Bauman, Tomey, Walker, 2013; Kwan et al., 2020; Schenk & Fremouw, 2012; Stevens et al., 2021) и самодеструктивног понашања (Bauman et al., 2013; John et al., 2018; Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015). Жене су под већим стресом због малтретирања путем интернета, него мушкарци (Ali & Shahbuddin, 2022; Bauman et al., 2013; Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015), у већем су ризику од депресије и самоубиства (Bauman et al., 2013; Messias, Kindrick, Castro, 2014). Такође, онлајн малтретирање има негативнији утицај на њихов лични живот, академска достигнућа и друштвене односе (Faucher, Jackson, Cassidy, 2014).

РЗСН води ућуткивању жена (Arimatsu, 2019), те и РЗСН према политички писменим женама резултира њиховим ућуткивањем у политичком животу. Скорије истраживање (Osuna-Rodriguez, Osuna-Rodriguez, Dios, Amor, 2020) показало је да су жене свесније од мушкараца ризика од родне дискриминације и насиља.

Ограничења студије

Генерализација резултата студије је ограничена због пригодног узорка заснованог на спремности да се учествује у истраживању и доступности у датом тренутку. Мали узорак мушких студената ССПСР спречио је истраживање разлика између мушких студената ССПСР и ОПС. Такође, избор студијског програма као критеријум политичке писмености донекле ограничава генерализацију истраживања. Квантитативни приступ и трансферални дизајн не дају могућност увида у динамику и исходе РЗСН.

ЗАКЉУЧАК

Феномен РЗСН је вредан истраживања због важности коју има за квалитет живота и ментално здравље пре свега жена, значаја политичког активизма за пуно остваривање људских права и недовољне истражености РЗСН у Србији и региону.

Резултати су показали да је РЗСН широко распрострањено међу студентима на студијским програмима који се баве политикама. Иако није ограничено само на женски пол, оно је претежно на њега усмерено, а посебно на жене које су политички писмене у областима резервисаним за мушкарце. Налази сутеришу да се жене и даље боре да постигну паритет са мушкарцима у друштвеном и политичком животу. РЗСН постаје нова препрека слободном изражавању жена у јавним просторима интернета и њиховом политичком учешћу.

РЗСН напада суштински идентитет женских жртава. И док се у целом свету бележи пораст родне равноправности у високом образовању, ова студија указује на неједнакости у родно заснованом насиљу које могу да ометају професионална достигнућа и амбиције студенткиња, да угрозе њихово ментално здравље, ућуткају их и одврате од политичког ангажовања, тиме оснажујући мушке привилегије у политици и економији (Arimatsu, 2019). Видљивост у јавној онлајн сфери би могла бити не само изазов за активисткиње већ и значајан ризик за њихово ментално здравље. Последице РЗСН се тако осећају на системском нивоу и постају део структуралног искуства, одражавајући се на квалитет функционисања демократије и друштвено-економски развој.

Било би интересантно даље истраживати динамику и исходе различитих облика РЗСН у односу на академско достигнуће жена, њихово политичко учешће и ментално благостање, како би се наставило са разоткривањем механизма родне неједнакости. Наредна истраживања би могла да се фокусирају и на начине на које се жене носе са последицама различитих облика РЗСН и на развој приступа РЗСН који штите и оснажују жене у њиховој политичкој партиципацији.

Jasna H. Hrnčić¹
University of Belgrade, Faculty of Political Science,
Department of Social Policy and Social Work
Belgrade (Serbia)

Nina Z. Lončar²
Independent researcher
Pljevlja (Montenegro)

Miona G. Gajić³
University of Belgrade, Faculty of Political Science,
Department of Social Policy and Social Work
Belgrade (Serbia)

GENDER-BASED CYBER VIOLENCE, GENDER AND POLITICAL LITERACY⁴

(Translation *In Extenso*)

Abstract: Gender-based cyber violence (GBCV) disproportionately affects women, leaving impacts on the victims' quality of life, academic achievement, mental health, and public and political engagement, thus exacerbating social inequalities. The study aims to determine the prevalence of GBCV and its association with gender and political literacy, measured by university education. A total of 506 students of General Political Studies (GPS) and Social Policy and Social Work Studies (SPS&WS) completed the questionnaire online, with 12 forms of GBCV. Female students were more likely to experience eight forms of GBCV. Among female students, those studying GPS were more frequently victimized by six forms of GBCV than those studying SPSWS. Among female students of GPS, those with a higher level of education experienced eight forms of GBCV more often than those with a lower level of education. These gender inequalities lead to the silencing of women in public spaces.

Keywords: gender-based abuse, cyberbullying, gender differences, political literacy, female political engagement

¹ jasna.hrnccic@fpn.bg.ac.rs; <https://orcid.org/0009-0004-4640-8471>

² ninaloncar111@gmail.com

³ miona.gajic@fpn.bg.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0001-8724-059X>

⁴ The paper by Jasna Hrnčić and Miona Gajić was financially supported by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia within the Research Plan of the University of Belgrade – the Faculty of Political Science.

INTRODUCTION

Information and communication technologies (ICT) have drastically transformed the dissemination of political information and civic engagement. Young people are almost constantly online and, therefore, more likely to seek political information there (Anderson, Faverio, Gottfried, 2023; Smith, 2008; Popadić, Pavlović, Mihajlović, 2019) and to engage politically (Papacharissi, 2010). A correlation has been found between young people's use of social networks and their engagement in traditional forms of political participation (Boulianne & Theocharis, 2020). However, ICT also facilitates cyber violence due to due to possibility for the perpetrator to stay anonymous, the availability of victims, a timeless and endless audience (Popović-Čitić, 2009), a lack of direct confrontation with the victim, a deficiency of surveillance (Nixon, 2014), and a negligible risk of sanctions. Cyber violence has far-reaching consequences on social participation, academic achievement, and mental health of victims (Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015; Schenk & Fremouw, 2012; Stevens, Nurse & Arief, 2021) as cyberspace does not recognize "... the existing dichotomy between the private and public spheres, nor the simultaneity of space and time" (Cvetinčanin Knežević, 2020, p. 45).

It is consistently shown that females experience most forms of cyber violence more frequently than males (Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015, Pavlovic, 2020). In this context, the term "gender-based violence" (GBV) has been introduced, defined by UN Women (2025) as "...any harmful act (physical, sexual, emotional) perpetrated against a person's will that is based on socially ascribed gender differences between males and females". When such violence occurs through ICT, it is classified as gender-based cyber violence (GBCV) (Drake, 2015; Nadim & Fladmoe, 2019; Powell & Henry, 2017; Cvetinčanin Knežević, 2019; Mašudah et al., 2024). It includes detracting, ridiculing, humiliating, demonization, fleshing (harassment with unsolicited sexual images), sexual solicitation, doxing (sharing/publishing private information or photos about another person on the internet without permission), threats of public shaming, public shaming, stalking, threats of physical violence and rape threats (Álvarez-García, Núñez, Barreiro-Collazo, García, 2017; Powell, Flynn, Hindes, 2022).

This study is grounded in feminist theories, examining GBCV through the lens of power, sex, and gender⁵. The second wave of feminism shifted the focus from sex to gender, emphasizing the relationships between men and women and redefining the very concept of the political, which had previously been based on a strict division between the public and the private sphere (Pajvančić & Pajvančić, 2011). It was pointed out that in most classical theories and social practices, the public sphere is constructed based on male experiences, while the private sphere is shaped by female gender roles. Walby (1990) differentiates between private patriarchy, where women experience exploitation at an individual level, and public patriarchy, which allows women access to public spaces through labour market inclusion while simultaneously reinforcing gender segregation through capitalist structures. In this context, GBV seeks to reposition women who violate the expectations and norms of patriarchy as subordinate subjects, in order to maintain patriarchal structures, practices, and cultures.

⁵ It is considered that while sex is a biological fact, the category of gender is socially constructed through societal expectations and imposed practices.

Cyber-feminism highlights the potential of ICTs for achieving gender equality. Drawing on Plant, Milojević points to the nature of cyberspace as feminine, as it favours “...the expansion of non-hierarchical structures and decentralized, non-linear, and flexible methods of communication” (2011:268). However, she writes that “all the hierarchies that exist in the modern world are also transferred to cyberspace” (2011:272). Judy Wajcman (2010:149) emphasizes that the nature of the Internet is participatory, not hierarchical, but argues that it has not escaped patriarchal gender hierarchies. She asserts (2004) that technologies, which have both material and semiotic dimensions, play a significant role in shaping gender power relations and deeply influence the constitution of subjectivity for both men and women. She believes that the conceptualization of technology as masculine is most evident in the well-documented focus of science and technology on profit and warfare. The link between digital technologies and GBV is maintained at both interpersonal and structural levels (Barter & Koulu, 2021).

Therefore, it is not surprising that women experience both direct and cyber GBV more frequently than men (Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015, Drake, 2015; Nadim & Fladmoe, 2019; Powell & Henry, 2017, Pavlović, 2020). Feminist authors claim that the use of violence against women aims to exclude them from political life and that it is always political (Billaud & Drenberger, 2021). It is clear that what society sees as appropriate or inappropriate for girls and women strongly influences their inclusion in politics (Plan International, 2022, De Facto consultancy, 2024:6, IPSOS, 2012, Stanojević & Pešić, 2021). Politically active women face a greater risk of violence than men, both online and offline, while political debates of male politicians with female politicians often take on a sexist and misogynistic tone (Suhay, Bello-Pardo & Maurer, 2018; UN Human Rights Council, 2018; CRTA, 2021). ICTs have brought “widespread nastinesses to the way in which women in politics are treated, often involving deeply personalized attacks directed toward personal destruction” (Krook, 2020, p. 56), through insults, hate speech, shaming, defamation, physical threats, and sexualized impersonation (National Democratic Institute, 2019). Women engaged in politics are at an increased risk of abuse, both in person and online, in Serbia (Babović, Milinković, Srdić & Stepanov, 2021) and in other countries (Suhay et al., 2018; UN Human Rights Council, 2018). Online attacks against them have become almost normalized (Jane, 2017), leading to their silencing in political spheres. A survey of 29,000 young women from 29 countries found that 19% were discouraged from further political participation due to the significant obstacles they faced (Plan International, 2022). The research in Montenegro highlights numerous barriers preventing women from engaging in politics, including household responsibilities and the lack of recognition for their political contributions (IPSOS, 2012; Vuković & Raščanin, 2021).

Political education provides a strong foundation for women's political participation. Acquiring political knowledge and skills, as well as developing a critical perspective on political processes, are the key components of political literacy (PL) (Kovačić & Vrbat, 2014; Selanik Ay & Yavuz, 2016). In the digital age, PL also encompasses digital literacy, which influences communication in cyberspace, where “the subjectivity of political engagement unexpectedly emerges” in everyday casual interactions on social media (Dahlgren, 2013, p. 52). PL is a necessary prerequisite for individuals to engage competently with socially significant topics in the public sphere, including cyberspace (Maheshika & Karunarathn,

2024). Political activism gains momentum during university education (Boren, 2013), as evidenced by protests in Serbia during the winter of 2024/2025 (BBC in Serbian, 2025). Although global research also indicates the widespread presence of gender-based violence (GBR) among university students (Cantor et al., 2015; Kaufman & Pulerwitz, 2019; Sundaram, 2018), studies on this phenomenon in Serbia remain scarce.

Therefore, this paper focuses on researching GBR among the university population in Serbia engaged in political education. Attending general political studies (GPS), which include monitoring and critically analyzing current socio-political events in the distribution and use of political power and social resources, increases female students' PL in political areas reserved for men in patriarchal societies. This challenges dominant patriarchal values and gender expectations in Serbia (Stanojević & Pešić, 2021). Even the mere fact that a woman is attending GPS can provoke GBCV.

On the other hand, social policy and social work studies (SPSWS) are dedicated to the development of PL in the area of current strategies and practices of support, empowerment and advocacy for vulnerable individuals and groups, thereby increasing literacy in social policy. The research by IPSOS (2012) shows that engagement in the public sphere in the field of social protection of vulnerable groups and suppression of domestic violence is in line with the women's gender role. A comparison of the experiences female students of GPS and SPSWS could indicate GBCV, directed at politically literate women, as well as to shed light on how GBCV is specifically directed at women who are competent in the fields of politics "reserved for men", compared to women who are competent in the field social policies. The connection between PL and enduring of GBCV would be further illuminated by comparing the experiences of GBCV among female students in the 1st and 2nd years of undergraduate academic studies (UAS) with the experiences of 3rd- and 4th-year female UAS students and graduates who have gained more PL.

The aim of this study is to determine the prevalence of the most common forms of gender-based cyber violence (GBCV) among political science students and their interconnection with gender and political literacy (PL). The criteria for PL are: attendance of political studies, the field of study (general political studies – GPS vs. social policy and social work studies – SPSWS), as well as the level of acquired knowledge, expressed through the year of study.

The specific research aims are: 1) to determine and analyze the prevalence of enduring various forms of GBCV among political science students; 2) to determine and analyze gender differences in their GBCV experiences; 3) to compare and analyze the GBCV experiences of female students of GPS and SPSWS; 4) to compare and analyze the GBCV-related experiences of female students in the 1st and 2nd years of undergraduate studies (US) vs. the experiences of female students in the 3rd and 4th years of UAS and graduates.

The main hypothesis states that the prevalence of enduring GBCV is positively associated with female gender and with the field and level of political literacy. The specific hypotheses are: 1) The majority of respondents have experienced at least one form of GBCV in their lifetime. 2) Women are more often victims of GBCV than men, except in cases of reputation attacks in cyberspace and threats of physical violence⁶. 3) GPS female students

⁶ The second hypothesis includes the above-mentioned exception, considering the findings of other studies (Drake, 2015; Nadim & Fladmoe, 2019; Vogels, 2021) that reputation attacks threats of

are more often victims of GBCV than SPSWS female students. 4) Female students of GPS in the 3rd and 4th years of UAS and graduates are more often victims of GBCV than female students of GPS in the 1st and 2nd years of UAS, while these differences do not appear among female students of SPSWS.

The research was conducted during the COVID-19 pandemic, which increased external stress events, introduced collective restrictions, and increased Internet usage, all of which could have influenced the prevalence of GBCV.

METHODOLOGY

A cross-sectional quantitative research design was applied.

Research variables

The predictor variables were gender, field (GPS or SPSWS) and level of university education (students of the 1st and 2nd years of UAS versus students of the 3rd and 4th years of UAS and graduates). The criterion variables included 12 forms of GBCV frequently researched in literature (Álvarez-García, Núñez, Barreiro-Collazo, García, 2017; Powell, Flynn, Hinds, 2022): detracting, ridiculing, humiliating, demonization (presenting A person as evil), fleshing (harassment with unsolicited sexual images), sexual solicitation, doxing (sharing/publishing private information or photos about a particular individual on the Internet without permission), threats of public shaming, public shaming, stalking, threats of physical violence and rape threats. The control variable was age.

Participants

The research included 506 students of the University of Belgrade, the Faculty of Political Science (UB-FPS), aged 18–30 ($M = 21.54$, $SD = 2.43$) (Table 1). The gender distribution across study groups was proportional to the gender distribution in SPSWS, but not proportional to the gender distribution in GPS at UB-FPS, where both genders were equally represented. The participants were mostly undergraduate (87.5%) and graduate students (8.6%), while a small percentage of them (4.7%) had recently completed their undergraduate studies

Measures

The Questionnaire on Gender Based Cyber Violence (QGBCV1, Hrnčić & Lončar, 2021) was constructed for the survey. It includes 20 items. Four items capture demographic characteristics: age, gender, studies major (GPS or SPSWS) and academic status (year and degree of study and/or obtained educational degree). Racial identity was not explored due

physical violence in cyberspace and are not gender-sensitive, as they do not specifically correspond with traditional female gender roles.

to the lack of racial differences among students of UB-FPS. The other 16 items captured the self-reported prevalence of GBCV. 12 items addressed personal experience with GBCV related to 12 criterion variables. The participants responded by choosing one of the offered answers: “1 – several times in the last year”, “2 – at least once in the last year”, “3 – at least once in a lifetime” or “4 – never”. Examples of the questions are: “I have experienced detracting on the Internet due to my gender (female, male, etc.)”, “I have experienced harassment on the Internet through repeated unwanted sexual requests”. Four items addressed learning about GBCV of another female/male through witnessing such behaviour and through personally knowing a person who has experienced it. The answers are binary (“yes” or “no”). An example of these questions is: “I have witnessed gender-based abuse on the Internet directed at other girls.”

Procedure

The research was conducted from October to January of the 2021/22 school year. Due to the COVID-19 pandemic, life and social organization and the educational setting (all classes were online) were changed at times. However, the educational environment and the time frame of the research were the same for the observed sub-samples.

The Ethics Committee of UB-FPN granted written approval for the research. The researchers approached potential participants during regular online classes at UB-FPN via Zoom platform, as well as through invitations in the Facebook group for current and former students of UB-FPN. They were informed on the research objective, its significance, the sample, the data collection procedure, and anonymity, both verbally during regular online classes and/or in writing in the Facebook group. Then they were invited to participate via a link to the online questionnaire QGBCV1 on the Google Forms platform, which ensured the participants’ anonymity. Since QGBCV1 did not contain personal questions, the anonymity was guaranteed. The participants were not compensated for their participation.

Analytic plan

The statistical analyses included descriptive statistics, Pearson Chi-Square, Principal Axis Factoring, T Test, and Hierarchical Multiple Regression. All the analyses were conducted with SPSS version 22.0 (SPSS INC, NC).

RESULTS

At least one form of GBCV was experienced by 69.4% participants in their lifetime. The most common forms were: sexual solicitation (49.8%), detracting (43.3%) and fleshing (39.7%) (Table 1). At least one of the two forms of sexual harassment (fleshing and/or sexual solicitation) was experienced by 54.7% of all participants, with women (N = 240, 62.2% of all women) experiencing it at twice the rate of men (N = 36, 30.5% of all men) [χ^2 (2, N = 51) = 37.768, p = .000]. Personal experiences of ridiculing, humiliating, stalking and demonization were fairly common, while doxing was less frequent. The least experienced forms were: public shaming and threats of rape, physical violence and public shaming.

Personal experiences of different forms of GBCV were highly interconnected. Principal Axis Factor Analysis (PAF, promax rotation method with Kaiser normalization) extracted three latent variables explaining 50.29% of variance (Table 2). The first and strongest factor in the structure matrix was General GBCV, mostly defined by ridiculing, humiliating, detracting and demonization (Table 3). The second one was Sexual Harassment, mostly defined by sexual solicitation, fleshing and stalking. The last factor was Reputational Attacks, defined by doxing, public shaming and threats of public shaming.

The female gender was positively associated with GBCV in most cases (Tables 2, 5 and 6). A significantly higher percentage of females (75.1%) in comparison to males (50.8%) reported at least one form of GBCV in their lifetime [$\chi^2(1, N = 504) = 25.112, p = .000$]. Gender differences were significant in relation to eight forms of GBCV, while differences in both forms of public shaming and physical threats were not significant (Table 2). The most salient differences were related to detracting, stalking, sexual solicitation and fleshing. Significant gender differences were also found in all three PAF factors (Table 6). They were the largest on Sexual Harassment, and the smallest on Reputational Attacks. The gender differences in age were not significant [$t(502, N = 504) = 1.763, p = .079$].

The participants reported witnessing GBCV of a female and personally knowing a female victim twice as often in comparison to the cases of male victims (Table 5). Additionally, female students reported significantly more often than male students that they had witnessed GBCV of both males and females and that they personally knew GBCV female victim, while gender differences in personally knowing the male GBCV victim were not significant (Table 5).

Significant differences in reported GBCV experiences between GPS and SPSWS students were found only in relation to detracting, with higher results of GPS students [$\chi^2(3, N = 506) = 13.417, p = .004$]. Nevertheless, when only female students were considered, significantly higher results of GPS students were found on seven variables of personal GBCV experiences (Table 7) and on both variables of indirect GBCV experiences related to female victims (Table 8).

The comparison of all the respondents in the first two years of undergraduate academic studies (UAS) (namely, with a lower level of education) with those in the higher years or UAS and graduates (i.e., those with a higher level of education) showed no differences in any form of GBCV. The same finding was obtained when only female students of SPSWS were observed. However, when only female students of GPS were considered, it was found that those with a higher level of education reported significantly more personal experiences of as many as eight forms of GBCV (Table 9). The most pronounced differences were observed in detracting, stalking, and ridiculing. No difference was found in public shaming, as was the case in the comparison between female students of GPS and SPSWS, but a significant difference was found in stalking and threats of physical violence, which had not been observed in the previous comparison. The factor analysis (PAF) extracted the same three latent variables as in previous comparisons, which explains as many as 60.87% of the variance.

GPS students were significantly younger than students of SPSWS in the whole sample [MGPS = 21.17, SDGPS = 2.294; MSPSWS = 22.04, SDSPSWS = 2.513; $t(504) = -4.004, p = .000$], as well as in the sample of female participants [NGPS = 182, MGPS = 21.19, SDGPS = 2.308; NSPSWS = 204, MSPSWS = 22.06, SDSPSWS = 2.509; $t(384) = -3.537,$

$p = .000$]. Significant age differences were confirmed among females in three out of twelve forms of GBCV (Table 10). Positive answers on public shaming gave significantly younger females, while positive answers on sexual solicitation and stalking gave significantly older females. As the differences between GPS and SPSWS subgroups in experiences of sexual solicitation and stalking tend to take the opposite direction, they cannot be explained by the age differences. In turn, as the differences between subgroups in public shaming are in the same direction as age differences, multiple hierarchical regression was conducted to examine age effect (Table 11). When age was introduced into the first step, the study group which was entered in the second step did not contribute to the variance of public shaming. Nevertheless, when age was introduced in the second step, after the study group, it contributed significantly to the variance. Thus, differences in public shaming between the subgroups could be explained by age differences.

The results of the PAF analysis on the female sample showed the same structure of three latent variables as on the whole sample. They explained 51.93% of the variance. General GBCV explained 38.00%, Sexual Harassment 7.94%, and Reputational attacks 5.99% of the variance. Significant differences between female GPS and SPSWS students were found on two PAF factors. The larger differences related to General GBCV [$MGPS = -.190$, $SDGPS = 1.056$; $MSPSWS = .169$, $SDSPSWS = .820$; $t(340.29) = -3.699$, $p < .001$], and the smaller ones to Sexual Harassment [$MGPS = -.123$, $SDGPS = .947$; $MSPSWS = .110$, $SDSPSWS = .873$; $t(384) = -2.519$, $p = .012$].

DISCUSSION

The finding of GBCV prevalence among students of study programs addressing policies confirms the first hypothesis and aligns with previous results (Vogels, 2021) that two-thirds of young adults have experienced at least one form of online harassment. Our result of 75.1% of female students with personal GBCV experience and 70.0% of them having witnessed GBCV against women corresponds with the previous data that 73.0% of women are exposed to online violence (UN Broadband Commission, 2015). Moreover, the finding that 62.2% of women have experienced sexual harassment is nearly identical to the finding of a study conducted among 150,000 college students in the USA (Cantor et al., 2015). The alignment of our results with the outcomes of pre-COVID-19 research suggests that GBCV prevalence did not increase during the pandemic.

Our findings confirm the second hypothesis with the exception of rape threats, which may be explained by the scarcity of such experiences. An interesting finding about as many as six men reporting the experience of rape threats points to the need to problematize the relationship between GBV and patriarchy, in line with Jackman's argument (Jackson, 1994) that the view of violence as serving patriarchy is reductive, as it does not explain violence against men. Violence is reserved only for women who break the norms, while patriarchy itself is maintained through far subtler mechanisms of indoctrinating women that their highest value lies in serving men.

The most notable gender differences in experiences of sexual solicitation, fleshing, deducting and stalking, are consistent with the findings of other researchers. Vogels & Anderson (2020) have found that sexual harassment on social networks was reported by 16% of women

and 5% of men, while sexual solicitation on dating sites was reported by 60% of women and 27% of men. In our research, sexual solicitation is the most common type of GBCV among females, even more frequent than detracting, while stalking shares the fourth place in prevalence, along with ridiculing and humiliation. Menon (2024) recognizes the closeness between patriarchy and paternalism, which, despite individual resistance, keeps women trapped in the position of the “good one” through persuasion — in the form of paternalistic affection, love, and romance, or in this case, repeated sexual demands. In this position, the “good one” is considered to be enduring and subordinating one’s own needs to those of others.

It is concerning that every third female participant reports experiencing stalking, while only one in twenty male participants has the same experience. This finding aligns with the recent literature review, which shows that the prevalence of cyberstalking ranges from 6.5% to 41%, depending on the research methods and sample characteristics (Kaur et al., 2021). The PAF results in our research suggest that stalking could be a form of sexual harassment as it strongly covariates with other sexual harassment forms. Galdi & Guizzo (2021) argue that the sexualization of women in the media increases risk of sexual harassment.

The findings support the third hypothesis. Female GPS students experienced more often than female SPSWS students six forms of GBCV when the age effect is controlled. Enrolling GPS and the political literacy of females in the areas reserved for men, such as the distribution of power and key resources, might trigger online violence (Jane, 2017; Babović et al., 2021). It could be viewed as an antifeminist cultural message that serves to reinforce women’s subordination. The finding may also suggest that women politically literate in the areas of the distribution of power and key resources are more likely to actively participate in those areas, which further provokes gender-based cyber violence (GBCV).

GBCV against female GPS students was expressed primarily through disrespect (detracting and ridiculing), humiliation and demonization, and on a smaller scale through sexual harassment. The findings suggest that GBCV is mostly directed at politically competent women with the aim of deterring them specifically from political engagement.

The fourth hypothesis was also confirmed, with very similar findings to those in the previous comparison. Research shows the effect of education on women in rejecting patriarchy and the liberalization of attitudes, while men remain patriarchal (Stanojević & Pešić, 2021). However, in our research, this effect is not found among all female students, but only among female students of GPS, which may be interpreted as a result of more active political participation by women politically educated in the area of social power distribution, widely recognized as being linked to GBV (Suhay, Bello-Pardo, Maurer, 2018; UN Human Rights Council, 2018; CRTA, 2021; Babović, Milinković, Srdić, Stepanov, 2021). The differences found between female students with a lower level of education for GPS and those with a higher level of education do not completely align with the differences between female students of GPS and SPSWS. It is possible that the discrepancies in findings of physical violence threats and public shaming (significant at the 0.05 level) are the result of a Type I error (false positive), as a series of analyses were conducted. Remarkable difference (at the 0.005 level) between lower and higher levels of education of GPS in the variable of stalking can be more likely explained by the pressure on women to accept a position of object in men’s world, and thus refrain from being active political subject and from potential political engagement, which intensifies as their political literacy in masculine fields increases.

The results imply that women who are politically literate in the areas reserved for men are more often perceived as inappropriate and incompetent. This can be interpreted as GBCV being directed at them with the aim of diminishing their value as political subjects and discouraging their political participation, thereby maintaining public patriarchy, according to Walby (1990). According to the modernization thesis by Inglehart and Norris (2003), gender equality, individual autonomy and democracy form a triad connected to the level of socio-economic development. Thus, gender inequality is also reflected in negative trends in the functioning of democracy, which are clearly evident in Serbian society (CRTA, 2021). Stanojević and Pešić (2021) find that Serbian society is in the early stages of modernization, which implies significant gender differences in terms of men's greater social power.

The consequences of GBCV experiences are far-reaching. It could diminish students' productivity, grades and comprehension of lectures (Stevens et al., 2021), and heighten a risk of mental health disorders (Bauman, Tomey, Walker, 2013; Kwan et al., 2020; Schenk & Fremouw, 2012; Stevens et al., 2021) and self-destructive behaviours (Bauman et al., 2013; John et al., 2018; Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015). Women are more stressed due to online harassment than men (Ali & Shahbuddin, 2022; Bauman et al., 2013; Sampasa-Kanyinga & Hamilton, 2015), and more exposed to the risk of depression and suicide (Bauman et al., 2013; Messias, Kindrick, Castro, 2014). Also, online harassment has more negative impacts on their personal life, academic achievements, and social relationships (Faucher, Jackson, Cassidy, 2014).

GBV leads to the silencing of women (Arimatsu, 2019) and, thus, GBCV directed at politically literate women results in their silencing in political life. A recent study (Osuna-Rodriguez, Osuna-Rodriguez, Dios & Amor, 2020) has found that females are more aware of the risk of gender-based discrimination and violence.

Limitations of the study

The generalization of the study results is limited due to the convenience of sampling based on the willingness to participate in the research and availability at a given time. A small sample size of SPSWS male students prevented research into the differences between SPSWS and GPS male students. Also, the choice of the study program as the criterion of political literacy has limited generalization of the research. The quantitative approach and cross-sectional design limit insights into the dynamics and outcomes of GBCV.

CONCLUSION

The phenomenon of GBCV is valuable for research due to the importance it holds for the quality of life and mental health, the significance of political activism for the full realization of human rights, and the insufficiency of GBCV research in Serbia and the region.

The result show widespread GBCV among students of the study programs addressing policies. Even though it is not limited to the female gender, GBCV predominantly affects females, and particularly those who are politically literate in areas traditionally reserved for men. It indicates that women continue to struggle to achieve parity with men in social

and political life. GBCV is becoming a new barrier to women's free expression in the public spaces of the Internet and their political participation.

GBCV attacks the core identity of the female victims. While an increase in gender equality in higher education has been noted worldwide, this study highlights the gender-based abuse inequalities that could hinder the professional achievements and ambitions of female students, jeopardize their mental health, silence and deter them from political engagement, thus reinforcing male privileges in politics and economics (Arimatsu, 2019). Visibility in the public online sphere could be not only a challenge for female activists but also a notable mental health risk. The consequences of GBCV are thus felt at a systemic level and have become a part of the structural experience, affecting the quality of democracy and socio-economic development.

The dynamics and outcomes of different types of GBCV in relation to women's academic achievements, political engagement and mental wellbeing would be interesting to explore in order to continue with peeling back the mechanisms of gender inequality. Future research could be focused on the ways women cope with the consequences of different forms of GBCV and on developing approaches to GBCV that protect and empower women.

It would be interesting to further investigate the dynamics and outcomes of different forms GBCV in relation to women's academic achievement, their political participation, and mental well-being, in order to continue uncovering the mechanisms of gender inequality. Future research could also focus on the manners in which women cope with the consequences of different forms of GBCV and on the development of approaches to GBCV that protect and empower women in their political participation.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Ali, S. I., Shahbuddin, N. B. (2022). The relationship between cyberbullying and mental health among university students. *Sustainability*, vol. 14 (11), 6881: 1–14. <https://doi.org/10.3390/su14116881>
- Álvarez-García, D., Núñez, J. C., Barreiro-Collazo, A., García, T. (2017). Validation of the Cybervictimization Questionnaire (CYVIC) for adolescents. *Computers in Human Behavior*, vol. 70, 270–281. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.01.007>
- Anderson M., Faverio M., Gottfried J. (2023, December, 11). Teens, Social Media and Technology. *Pew Research Center*. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2023/12/11/teens-social-media-and-technology-2023/>. Accessed on 16th March 2024.
- Arimatsu, L. (2019). Silencing women in the digital age. *Cambridge International Law Journal*, vol. 8 (2), 187–217. doi:10.4337/cilj.2019.02.02
- Babović, M., Milinković, S., Srdić, M., Stepanov B. (2021). *Violence against Female Politicians in Serbia: Women in Politics at the Intersection of Gender, Power, and Political Culture*. Beograd: OEBS, Misija u Srbiji. Available at: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/8/502194.pdf>, Accessed on 17th July 2023. [In Serbian]
- Barter, C., Koulu, S. (2021). Special issue: Digital technologies and gender-based violence-mechanisms for oppression, activism and recovery. *Journal of Gender-Based Violence*, vol. 5 (3), 367–375. doi:10.1332/239868021X16315286472556

- Bauman, S., Tomey, R., Walker, J. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of Adolescence*, vol. 36 (2), 341–350. doi: [10.1016/j.adolescence.2012.12.001](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.12.001)
- BBC in Serbian (2025, January 26th). Student protests in Belgrade: It is important that you have an attitude. Available at: <https://www.bbc.com/serbian/articles/cpqlzv4lxno/lat>. Accessed on 26th January 2025. [In Serbian]
- Billaud, J., Drenberger, L. (2021). *Gender and Political Violence*. Oxford: Oxford Bibliographies Online. Available at: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0339.xml>. Accessed on 17th July 2023.
- Boren, M. E. (2013) *Student Resistance. A History of the Unruly Subject*. Routledge, London.
- Boulianne, S., Theocharis, Y. (2020). Young people, digital media, and engagement: A meta-analysis of research. *Social Science Computer Review*, 38 (2), 111–127.
- Cantor, D., Fisher, B., Chibnall, S., Townsend, R., Lee, H., Bruce, C., Thomas, G. (2015). *Report on the AAU Campus climate survey on sexual assault and sexual misconduct*. Maryland: Association of American Universities. Available at: https://www.aau.edu/sites/default/files/%40%20Files/Climate%20Survey/AAU_Campus_Climate_Survey_12_14_15.pdf. Accessed on 20th July 2023.
- CRTA (2021). *Undermining Democracy: Processes and Institutions in Serbia 2010–2020*, Beograd: CRTA.
- Cvetinčanin Knežević, H. (2020). Cyber space and gender-based violence- a research contribution. *Antropologija*, vol. 20 (3), 141–160. Available at: <https://www.antropologija.com/index.php/an/article/view/54> [In Serbian]
- Dahlgren, P. (2013). *The Political Web: Participation, Media, and Alternative Democracy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. Available at: <https://portal.research.lu.se/en/publications/the-political-web-media-participation-and-alternative-democracy>. Accessed on 16th March 2024.
- De Facto Consultancy (2024). *Violence against Women in Politics*. Podgorica: IPSOS. [In Serbian]
- Drake, B. (2015, May, 1). The darkest side of online harassment: Menacing behavior. *Pew Research Center*. Available at: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/06/01/the-darkest-side-of-online-harassment-menacing-behavior/>. Accessed on 16th March 2024.
- Faucher, C., Jackson, M., Cassidy, W. (2014). Cyberbullying among university students: Gendered experiences, impacts, and perspectives. *Education Research International*, 2014 (1), 1–10. <https://doi.org/10.1155/2014/698545>
- Galdi, S., Guizzo, F. (2021). Media-Induced Sexual Harassment: The Routes from Sexually Objectifying Media to Sexual Harassment. *Sex Roles*, vol. 84 (1), 645–669. <https://doi.org/10.1007/s11199-020-01196-0>
- Haraway, J. D. (1991). *Simians, Cyborg and Women*. Routledge: New York.
- IPSOS Strategic marketing (2012). *Women in Politics*. Podgorica: IPSOS. [In Serbian]
- Inglehart R., Norris P. (2003). *Rising Tide, Gender Equality and Cultural Change Around the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jane, E. A. (2017). *Misogyny Online: A Short (and Brutish) History*. London: SAGE. doi: [10.4135/9781473916029](https://doi.org/10.4135/9781473916029)

- Jackman, R. M. (1994). *The Velvet Glove. Paternalism and Conflict in Gender, Class, Race Relations*. Berkley: University of California Press.
- John, A., Glendenning, C., Marchant, A., Montgomery, P., Stewart, A., Wood, S., Lloyd, K., Hawton, K. (2018). Self-harm, suicidal behaviours, and cyberbullying in children and young people: systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, vol. 20 (4), e129. doi:[10.2196/jmir.9044](https://doi.org/10.2196/jmir.9044)
- Kaufman, M. R., Pulerwitz, J. (2019). When Sex is Power: Gender Roles in Sex and Their Consequences. In: C. R. Agnew, J. J. Harman (eds.). *Power in Close Relationships*, 173–191, Cambridge: Cambridge University Press. doi: [10.1017/9781108131490.009](https://doi.org/10.1017/9781108131490.009)
- Kaur, P., Dhir, A., Tandon, A., Alzeiby, E. A., Abohassan, A. A. (2021). A systematic literature review on cyberstalking. An analysis of past achievements and future promises. *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 163, February 2021, 120426. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120426>
- Kovačić, M., Vrbat, I. (2014). I know that I know nothing: political competence and political participation among young people in Zagreb. *Suvremene teme*, vol. 7 (1), 56–75. [In Croatian]
- Krook, M. L. (2020). *Violence Against Women in Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kwan, I., Dicson, K., Richardson, M., MacDowall, W., Burchett, H., Stansfield, C., Brunton, G., Sutcliffe, K., Thomas, J. (2020). Cyberbullying and children and young people's mental health: a systematic map of systematic reviews. *Cyberpsychology, behavior, networking*, vol. 23 (2), 72–82. doi: [10.1089/cyber.2019.0370](https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0370)
- Maheshika, A. W.D., Karunarathna, M.M.S.A. (2024). The Impact of Political Literacy on Economic Development through Social Reconciliation. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*, vol. 7 (6), 687–690.
- Mas'udah, S., Razali, A., Amala S., Sughmita M., Febrianto, P. T., Susanti, E., Sutinah and Budirahayu, T. (2024). Gender-Based Cyber Violence: Forms, Impacts, and Strategies to Protect Women Victims. *Journal of International Women's Studies*, vol. 26 (4), Article 5. Available at: <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol26/iss4/5>. Accessed on 26th January 2025.
- Menon, N. (2024, October 18th). *Women (Re)Public*, The Third Eye, Putting the Feminist in Learning. Available at: <https://thethirdeyeportal.in>. Accessed on 30th January 2025.
- Messias, E., Kindrick, K., Castro, J. (2014). School Bullying, Cyberbullying, or Both: Correlates of Teen Suicidality in the 2011 CDC Youth Risk Behavior Survey. *Comprehensive Psychiatry*, vol. 55 (5), 1063–1068. doi: [10.1016/j.comppsy.2014.02.005](https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2014.02.005)
- Milojević, I. (2011). Cyber feminism. In: I. Milojević, S. Markov (eds.). *Introduction in Gender Theories*, 267–281. Novi Sad: Mediterran. [In Serbian]
- Nadim, M., Fladmoe, A. (2019). Silencing Women? Gender and online harassment. *Social Science Computer Review*, vol. 39 (2), 245–258. <https://doi.org/10.1177/089443931986551>
- National Democratic Institute (2019). *Tweets that chill: Analyzing online violence against women in politics. Report of case study research in Indonesia, Columbia and Kenya*. Washington: National Democratic Institute (NDI). Available at: <https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI%20Tweets%20That%20Chill%20Report.pdf>. Accessed on 24th May 2023.
- Nixon, C. L. (2014). Current perspectives: the impact of cyberbullying on adolescent health. *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics*, vol. 5, 143–158. doi:[10.2147/AHMT.S36456](https://doi.org/10.2147/AHMT.S36456)

- Osuna-Rodriguez, M., Osuna-Rodriguez, L., Dios, I., Amor, M. (2020). Perception of gender-based violence and sexual harassment in university students: analysis of information sources and risk within a relationship. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, vol. 17 (11), 37–54. <https://doi.org/10.3390/ijerph17113754>
- Pajvančić, M., Pajvančić, A. (2011). Gender and Politics. In: I. Milojević, S. Markov, (eds.). *Introduction in Gender Theories*, 281–295, Novi Sad: Mediterran. [In Serbian]
- Papacharissi, Z. A. (2010). *A Private Sphere: Democracy in a Digital Age*. Cambridge: Polity Press.
- Pavlović, S. (2020). *Awareness, experiences and strategies of high school girls and boys for naming the problem of digital sexual and gender-based violence - report for Serbia*. Autonomous Women's Centre (June 2020). Available at: https://www.womenngo.org.rs/images/publikacije-dp/2020/Digitalno_nasilje_i_mladiizvestaj_za_Srbiju.pdf. Accessed on 24th May 2023. [In Serbian]
- Plan International (2022). *Plan International Worldwide Annual Review 2022*. Surrey: Plan International Global Hub. Available at: <https://plan-international.org/uploads/2024/01/AnnualReview2022-EN-2.pdf>. Accessed on 24th May 2023.
- Popadić, D., Pavlović, Z., Mihajlović, Z. (2019). *Young People in Serbia 2018/2019*. Beograd: Fridrih Ebert Foundation. [In Serbian]
- Popović Ćitić, B. (2009). Bullying in cyberspace. *Temida*, vol. 12 (3), 43–63. doi:[10.2298/TEM0903043P](https://doi.org/10.2298/TEM0903043P) [In Serbian]
- Powell, A., Flynn, A., Hindes, S. (2022). *Technology facilitated abuse: National survey of Australian adult's experience (Research report, 12/2022)*. Sydney: Australian's National Research Organization for Women Safety (ANROWS). Available at: <https://apo.org.au/node/318789>. Accessed on 24th May 2023.
- Powell, A., Henry, N. (2017). *Sexual Violence in Digital Age*. London: Palgrave Studies in Cybercrime and Cybersecurity. Available at: <https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-137-58047-4>. Accessed on 20th July 2023.
- Sampasa-Kanyinga, H., Hamilton, H. (2015). Social networking sites and mental health problems in adolescents: The mediating role of cyberbullying victimization. *European Psychiatry*, vol. 30 (8), 1021–1027. doi: [10.1016/j.eurpsy.2015.09.011](https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2015.09.011)
- Schenk, A. M., Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact, and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence*, vol. 11 (1), 21–37. doi:[10.1080/15388220.2011.630310](https://doi.org/10.1080/15388220.2011.630310)
- Selanik Ay, T., Yavuz, Ü. (2016). The implementations classroom teachers use in order to reinforce literacy skills in social studies classes. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, vol. 6 (2), 31–63.
- Smith, A. (2008, April, 15). The Internet as a Source of Political News and Information. *Pew Research Center*. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2009/04/15/the-internet-as-a-source-of-political-news-and-information/>. Accessed on 20th July 2023.
- Stanojević, J., Pešić, D. (2021). Attitudes toward Gender Roles in Serbia 1989–2021. In: S. Ćopić, Z. Antonijević (eds.). *Feminism, Activism and Politics*, 195–224. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja. [In Serbian].
- Stevens, F., Nurse, J., Arief, B. (2021). Cyber stalking, cyber harassment, and adult mental health: a systematic review. *Cyberpsychology, behavior and social networking*, vol. 24 (6), 367–376 doi:[10.1089/cyber.2020.0253](https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0253)

- Suhay, E., Bello-Pardo, E., Maurer, B. (2018). The Polarizing effects of online partisan criticism: evidence from two experiments. *The International Journal of Press/Politics*, vol. 23 (1), 95–115. <https://doi.org/10.1177/1940161217740697>
- Sundaram, V. (2018). A Continuum of Acceptability: Understanding Young People's Views on Gender-Based Violence. In: A. Sundari, R. Lewis (eds.). *Gender based violence in university communities: policy, prevention and educational initiatives*, 23–40. Bristol: Policy Press Scholarship Online
- United Nations Broad Band Commission (2015). *Cyber violence against women and girl. A discussion paper from the UN Broadband commission for digital development working group on broadband and gender*. Geneva: Broadband commission for digital development. Available at: <https://www.broadbandcommission.org/Documents/reports/bb-wg-gender-discussionpaper2015-executive-summary.pdf>. Accessed on 20th July 2023.
- United Nations Human Rights Council (2018). *Report of the Special Rapporteur on violence against women, it's consequences on online violence against women and girls from a human rights perspective*. Geneva: United Nations General Assembly. Available at: <https://digitallibrary.un.org/record/1641160?ln=en&v=pdf>. Accessed on 20th July 2023.
- United Nations Women (UN Women), Women's freedom from violence. Available at: <https://wrd.unwomen.org/practice/topics/freedom-violence>. Accessed on 26th January 2025.
- Vogels, E. (2021, February 16th). Online harassment occurs most often on social media, but strikes in other places, too. *Pew Research Center*. Available at: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2021/02/16/online-harassment-occurs-most-often-on-social-media-but-strikes-in-other-places-too/>. Accessed on 16th March 2024.
- Vogels, E. A., Anderson, M. (2020, May, 8). Dating and relationship in the digital age. *Pew Research Center*. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2020/05/08/dating-and-relationships-in-the-digital-age/>. Accessed on 16th March 2024.
- Vuković, N., Raščanin, I. (2021). *Violence Against Women in Politics*. Podgorica, Ženska politička mreža. Available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/eurasia/UNDP-mne-istrazivanje-zeneupolitici-2021.pdf> [In Serbian].
- Wajcman, J. (2004). *Technofeminism*. Cambridge: Polity Press. Available at: https://monoskop.org/images/a/ae/Wajcman_Judy_TechnoFeminism_2004.pdf. Accessed on 10th April 2024.
- Wajcman, J. (2010). Feminist theorist of technologies. *Cambridge Journal of Economics*, vol. 34 (1), 143–152. <https://doi.org/10.1093/cje/ben057>
- Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy*. Cambridge: Basil Blackwell.

ПРИЛОЗИ / APPENDICES

Табела 1: Узорак студијеног УБ – ФПН по полу и студијској групи
/ Table 1: Study Sample of UB-FPN Students by Gender and Study Group

Веријабла/ Variable	Пол/Gender	Ж/Female N (%)	М/Male N (%)	Небинарно/ Nonbinary	Total
Студијска група / Study Group	ССПСР/ SSPSW	204 (91,9%)	17 (7,7%)	1 (0,5%)	222 (43,9%)
	ОПС/GPS	182 (64,1%)	101 (35,6%)	1 (0,4%)	284 (56,1%)
	Total	386 (76,3%)	118 (23,3%)	2 (0,4%)	506 (100,0%)

Табела 2: Фреквенције и проценти задовољености личној искустви РЗСН
генерално и по полу и значај полних разлика ($N = 506$, $N_f^* = 386$, $N_m = 118$)
/ Table 2: Frequencies and Percentages of Personal GBCV Experience
Generally and by Gender and Significance of Gender Differences

Веријабла/ Variable	Пол/ Gender	Одговор/Answer N (%)				Pearson χ^2 a
		1**	2	3	Никад/ Never	
Потцењивање /Detracting	Ж/Female	27 (7,0%)	49 (12,7%)	118 (30,6%)	192 (49,7%)	χ^2 (3) = 35,991 $p < .001$
	М/Male	3 (2,5%)	9 (7,6%)	11 (9,3%)	95 (80,5%)	
	Total	31 (6,3%)	58 (11,5%)	129 (25,5%)	287 (56,7%)	
Исмевање/ Ridiculing	Ж/Female	14 (3,6%)	28 (7,3%)	85 (22,0%)	259 (67,1%)	χ^2 (3) = 16,923 $p = .001$
	М/Male	1 (0,8%)	3 (2,5%)	12 (10,2%)	102 (86,4%)	
	Total	17 (3,4%)	31 (6,1%)	97 (19,2%)	361 (71,3%)	
Понижавање/ Humiliating	Ж/Female	18 (4,7%)	26 (6,7%)	83 (21,5%)	259 (67,1%)	χ^2 (3) = 26,087 $p < .001$
	М/Male	0 (0,0%)	2 (1,7%)	9 (7,6%)	107 (90,7%)	
	Total	19 (3,8%)	29 (5,7%)	92 (18,2%)	366 (72,3%)	
Демонизација /Demonization	Ж/Female	11 (2,8%)	13 (3,4%)	54 (14,0%)	308 (79,8%)	χ^2 (3) = 16,445 $p < .001$
	М/Male	12 (10,2%)	9 (7,6%)	11 (9,3%)	86 (72,9%)	
	Total	23 (4,6%)	23 (4,5%)	66 (13,0%)	394 (77,9%)	
Сексуално узнемивање сликама / Image- based Sexual Harassment	Ж/Female	44 (11,4%)	28 (7,3%)	104 (26,9%)	210 (54,4%)	χ^2 (3) = 27,663 $p < .001$
	М/Male	6 (5,1%)	7 (5,9%)	10 (8,5%)	95 (80,5%)	
	Total	51 (10,1%)	35 (6,9%)	115 (22,7%)	305 (60,3%)	
Наговарање на секс / Sexual Solicitation	Ж/Female	55 (14,2%)	43 (11,1%)	121 (31,3%)	167 (43,3%)	χ^2 (3) = 33,992 $p < .001$
	М/Male	4 (3,4%)	10 (8,5%)	18 (15,3%)	86 (72,9%)	
	Total	59 (11,7%)	54 (10,7%)	139 (27,5%)	254 (50,2%)	

Доксинг/ Doxing	Ж/Female	3 (0,8%)	14 (3,6%)	62 (16,1%)	307 (79,5%)	χ^2 (3) = 9,420 p = .024
	М/Male	1 (0,8%)	2 (1,7%)	7 (5,9%)	108 (91,5%)	
	Total	4 (0,8%)	16 (3,2%)	70 (13,8%)	416 (82,2%)	
Претње јавним срамоћењем / Threats of Public Shaming	Ж/Female	1 (0,3%)	2 (0,5%)	41 (10,6%)	342 (88,6%)	χ^2 (1) = 2,970 ^a p = .085
	М/Male	1 (0,8%)	0 (0,0%)	6 (51%)	111 (94,1%)	
	Total	2 (0,4%)	2 (0,4%)	48 (9,5%)	454 (89,7%)	
Јавно срамоћење / Public Shaming	Ж/Female	0 (0,0%)	1 (0,3%)	23 (6,0%)	362 (93,8%)	χ^2 (1) = 2,408 ^a p = .121
	М/Male	0 (0,0%)	1 (0,8%)	2 (1,7%)	115 (97,5%)	
	Total	0 (0,0%)	2 (0,4%)	26 (5,1%)	478 (94,5%)	
Прогањање/ Stalking	Ж/Female	14 (3,6%)	24 (6,2%)	89 (23,1%)	259 (67,1%)	χ^2 (1) = 35,999 ^a p < .001
	М/Male	0 (0,0%)	1 (0,8%)	5 (4,2%)	112 (94,9%)	
	Total	14 (2,8%)	25 (5,0%)	95 (18,8%)	372 (73,5%)	
Претње физичким насиљем / Threats of Physical Violence	Ж/Female	3 (0,8%)	2 (0,5%)	25 (6,5%)	356 (92,2%)	χ^2 (1) = 1,219 ^a p = .269
	М/Male	2 (1,7%)	3 (2,5%)	8 (6,8%)	105 (89,0%)	
	Total	6 (1,2%)	5 (1,0%)	34 (6,7%)	461 (91,1%)	
Претње силовањем / Rape Threats	Ж/Female	2 (0,5%)	7 (1,8%)	27 (7,0%)	350 (90,7%)	χ^2 (1) = 3,432 ^a p = .330
	М/Male	0 (0,0%)	0 (0,0%)	6 (5,1%)	112 (94,9%)	
	Total	2 (0,4%)	7 (1,4%)	34 (6,7%)	463 (91,5%)	

N – број учесника / number of participants, * N_f – N учесница / N of females, N_m – N учесника мушког пола / N of males; **1 – неколико пута у последњих годину дана / several times in the last year, 2 – барем једном у последњих годину дана / at least once in the last year, 3 – бар једном током живота / at least once in a lifetime. ^a Резултати са више од 20% ћелија које имају очекиване фреквенције 5 и мање су сажети у дихотомне варијабле ради извођења χ^2 теста. / Results of more than 20% cells with expected frequencies of 5 and less were collapsed into dichotomous answers to conduct χ^2 test.

Табела 3: Варијанса личној искустви РЗСН објашњена факторима на факторској анализи главних оса (ФАГО) / Table 3: Variance of Personal GBCV Experience Explained by Factors on Principal Axis Factoring (PAF)

Фактор/Factor	Иницијалне / Initial Eigenvalues			Екстрахована сума квадрата факторских оптерећења (СКФО) / Extraction Sums of Squared Loadings (SSL)			Ротација СКФО / Rotation SSL
	Total	% варијансе / % of Variance	Кумул. % / Cumul. %	Total	% варијансе / % of Variance	Кумул. % / Cumul. %	Total
1. Опште РЗСН / General GBCV	4,724	39,366	39,366	4,283	35,692	35,692	3,707
2. Сексуално узнемиравање/ Sexual Harassment	1,380	11,502	50,868	.922	7,681	43,373	3,166
3. Напади на репутацију / Reputational Attacks	1,280	10,670	61,538	.830	6,915	50,287	2,373

Табела 4: Матрица структуре фактора на ФАГО по облицима РЗСН / Table 4: Structure matrix of factors on PAF by forms of GBCV

Варијабла/Variable	Фактор / Factor		
	1	2	3
Потцењивање/Detracting	.750*	.494	.347
Исмевање/Ridiculing	.896	.470	.442
Понижавање/Humiliating	.800	.469	.345
Демонизација/Demonization	.649	.347	.320
Узнемиравање употребом сексуалних слика / Image-based Sexual Harassment	.484	.756	.385
Сексуално наговарање / Sexual Solicitation	.436	.870	.351
Доксинг/Doxing	.372	.416	.609
Претње јавним срамоћењем / Threats of Public Shaming	.345	.359	.806
Јавно срамоћење / Public Shaming	.273	.205	.587
Прогањање/Stalking	.372	.619	.319
Претње физичким насиљем / Threats of Physical Violence	.458	.294	.241
Претње силовањем / Rape Threats	.422	.468	.200

*У свакој колони су подебљани највиши факторски резултати. / In each column, the highest factor results are written in bold letters.

Табела 5: Фреквенције и процени индиректног искуства РЗСН генерално и по полу ($N = 506$, $N_f = 386$, $N_m = 118$) и значајности разлика по полу / Table 5: Frequencies and Percentages of Indirect Experience of GBCV Generally and by Gender ($N = 506$, $N_f = 386$, $N_m = 118$) and Significance of Gender Differences

Варијабла/Variable	Пол/ Gender	Одговори/Answers N (%)		Pearson χ^2 ^a
		Yes	No	
Сведочење РЗСН девојке / Witnessing GBCV of a girl	Ж/Female	272 (70,5%)	114 (29,5%)	$\chi^2 (1) = 22,572$ $p < .001$
	М/Male	55 (46,6%)	63 (53,4%)	
	Total	329 (65,5%)	177 (35,5%)	
Сведочење РЗСН младића / Witnessing GBCV of a boy	Ж/Female	153 (39,6%)	233 (60,4%)	$\chi^2 (1) = 6,965^a$ $p = .005$
	М/Male	31 (26,3%)	87 (73,7%)	
	Total	186 (36,8%)	320 (63,2%)	
Лично познавање женске жртве РЗСН / Knowing personally GBCV female victim	Ж/Female	274 (71,0%)	112 (29,0%)	$\chi^2 (1) = 12,627$ $p < .001$
	М/Male	63 (53,4%)	55 (46,6%)	
	Total	339 (67,0%)	167 (33,0%)	
Лично познавање мушке жртве РЗСН / Knowing personally GBCV male victim	Ж/Female	117 (30,3%)	269 (69,7%)	$\chi^2 (1) = 1,444$ $p = .138$
	М/Male	29 (24,6%)	89 (75,4%)	
	Total	147 (29,1%)	359 (70,9%)	

Табела 6: Значајне разлике на ФАГО факторима по полу / Table 6: Significant Differences on PAF Factors by Gender

Фактор/Factor	Женски пол Female (N=386) M (SD)	Мушки пол / Male (N=118) M (SD)	t test	df	Sign.
1. Опште РЗСН / General GBCV	-.083 (1,001)	.273 (.674)	-4,441	288,25	$p < .001$
2. Сексуално узнемиравање / Sexual Harassment	-.124 (.967)	.406 (.630)	-6,965	299,28	$p < .001$
3. Напади на репутацију / Reputational Attacks	-.049 (.883)	.160 (.839)	-2,338	202,49	$p = .020$

Табела 7: Значајне међугрупе разлике у личном искуству РЗСН међу учесницама по студијском кохорти / Table 7: Significant Intergruop Differences in Personal Experience of GBCV among Female Participants by Study Group ($N = 386$, $N_p^* = 182$, $N_s = 204$)

Варијабла/ Variable	Студијска група / Study group	Одговори/Answers N (%)				Pearson χ^2 ^a
		1**	2	3	Никад/ Never	
Потцењивање /Detracting	ОПС/GPS	14 (7,7%)	37 (20,3%)	53 (29,1%)	78 (42,9%)	$\chi^2 (3) = 19,572$ $p < .001$
	ССПСР/ SSP&SW	13 (6,4%)	12 (5,9%)	65 (31,9%)	114 (55,9%)	
	Total	27 (7,0%)	49 (12,7%)	118 (30,6%)	192 (49,7%)	
Исмевање/ Ridiculing	ОПС/GPS	9 (4,9%)	22 (12,1%)	43 (23,6%)	108 (59,3%)	$\chi^2 (3) = 16,235$ $p = .001$
	ССПСР/ SSP&SW	5 (2,5%)	6 (2,9%)	42 (20,6%)	151 (74,0%)	
	Total	14 (3,6%)	28 (7,3%)	85 (22,0%)	259 (67,1%)	
Понижавање/ Humiliating	ОПС/GPS	11 (6,0%)	20 (11,0%)	42 (23,1%)	109 (59,9%)	$\chi^2 (3) = 13,720$ $p = .003$
	ССПСР/ SSP&SW	7 (3,4%)	6 (2,9%)	41 (20,1%)	150 (73,5%)	
	Total	18 (4,7%)	26 (6,7%)	83 (21,5%)	259 (67,1%)	

Варијабла/ Variable	Студијска група / Study group	Одговори/Answers N (%)				Pearson χ^2 ^a
		1**	2	3	Никад/ Never	
Демонизација/ Demonization	ОПС/GPS	7 (3,8%)	10 (5,5%)	33 (18,1%)	132 (72,5%)	χ^2 (3) = 11,274 ^a p = .001
	ССПСР/ SSP&SW	4 (2,0%)	3 (1,5%)	21 (10,3%)	176 (86,3%)	
	Total	11 (2,8%)	13 (3,4%)	54 (14,0%)	308 (79,8%)	
Сексуално наговарање / Sexual Solicitation	ОПС/GPS	32 (17,6%)	26 (14,3%)	56 (30,8%)	68 (37,4%)	χ^2 (3) = 8,554 p = .036
	ССПСР/ SSP&SW	23 (11,3%)	17 (8,3%)	65 (31,9%)	99 (48,5%)	
	Total	55 (14,2%)	43 (11,1%)	121 (31,3%)	167 (43,3%)	
Доксинг/ Doxing	ОПС/GPS	1 (0,5%)	9 (4,9%)	35 (19,2%)	137 (75,3%)	χ^2 (1) = 3,837 ^a p=.050
	ССПСР/ SSP&SW	2 (1,0%)	5 (2,5%)	27 (13,2%)	170 (83,3%)	
	Total	3 (0,8%)	14 (3,6%)	62 (16,1%)	307 (79,5%)	
Јавно срамотење / Public Shaming	ОПС/GPS	0 (0,0%)	1 (0,5%)	15 (8,2%)	166 (91,2%)	χ^2 (1) = 3,912 ^a p = .048
	ССПСР/ SSP&SW	0 (0,0%)	0 (0,0%)	8 (3,9%)	196 (96,1%)	
	Total	0 (0,0%)	1 (0,3%)	23 (6,0%)	362 (93,8%)	
Претње физичким насиљем / Threats of Physical Violence	ОПС/GPS	2 (1,1%)	1 (0,5%)	16 (8,8%)	163 (89,6%)	χ^2 (1) = 3,419 ^a p = .064
	ССПСР/ SSP&SW	1 (0,5%)	1 (0,5%)	9 (4,4%)	193 (94,6%)	
	Total	3 (0,8%)	2 (0,5%)	25 (6,5%)	356 (92,2%)	

* N_p – број студенткиња ОПС / number of female GPS students, N_s – број студенткиња SSPSR / number of female SSP&SW students. **1 – неколико пута у последњих годину дана / several times in the last year, 2 – бар једном у последњих годину дана / at least once in the last year, 3 – барем једном током живота / at least once in lifetime. ^a Резултати на више од 20% ћелија који имају очекиване фреквенције 5 и мање су сажети у дихотомне варијабле ради извођења χ^2 теста. / Results of more than 20% cells with expected frequencies of 5 and less were collapsed into dichotomous answers to conduct χ^2 test.

Табела 8: Значајне међугрупе разлике у индиректном искуству РЗСН међу учесницама/ учесницима по студијском програму / Table 8: Significant Intergruop Differences in Indirect Experience of GBCV another female/male by Study Group
($N = 386$, $N_p = 182$, $N_s = 204$)

Варијабла/Variable	Студијска група / Study group	Одговор/Answer - N (%)		Pearson χ^2 ^a
		Да/Yes	Не/No	
Сведочење РЗСН над девојком / Witnessing GBCV of a girl	ОПС/GPS	139 (76,4%)	43 (23,6%)	χ^2 (1) = 5,774 p = .016
	ССПСР/SSP&SW	133 (65,2%)	71 (34,8%)	
	Total	272 (70,5%)	114 (29,5%)	
Лично познанство са женском жртвом РЗСН / Knowing personally a female GBCV victim	ОПС/GPS	144 (79,1%)	38 (20,9%)	χ^2 (1) = 11,069 p = .001
	ССПСР/SSP&SW	130 (63,7%)	74 (36,3%)	
	Total	274 (71,0%)	112 (29,0%)	

* N_p – број студенткиња ОПС / number of female GPS students, N_s – број студенткиња SSPSR / number of female SSP&SW students.

Табела 9: Значајне међугрупе разлике у личном искуству РЗСН студенткиња
ОПС по години и нивоу студија / Table 9: Significant Intergroup Differences in
Personal Experience of GBCV among Female Students of GPS by Year and Level of Study
($N_p^* = 182$, $N_{pl}^* = 80$)

Варијабла/ Variable	Година студија / Year of Study	Одговори/Answers N (%)				Pearson χ^2 ^a
		1**	2	3	Никад/ Never	
Потцењивање / Detracting	1. или 2. год. / 1 st or 2 nd	4 (5,0%)	12 (15,0%)	18 (22,5%)	46 (57,5%)	χ^2 (3) = 12,630 p = .006
	3. год. и више / 3 rd or more	10 (9,8%)	25 (24,5%)	35 (34,3%)	32 (31,4%)	
	Total	14 (7,7%)	37 (20,3%)	53 (29,1%)	78 (42,9%)	
Исмевање/ Ridiculing	1. или 2. год. / 1 st or 2 nd	1 (1,3%)	9 (11,3%)	13 (16,3%)	57 (71,3%)	χ^2 (3) = 10,723 p = .013
	3. год. и више / 3 rd or more	8 (7,8%)	13 (12,7%)	30 (29,4%)	51 (50,0%)	
	Total	9 (4,9%)	22 (12,1%)	43 (23,6%)	108 (59,3%)	
Понижавање/ Humiliating	1. или 2. / 1 st or 2 nd	3 (3,8%)	6 (7,5%)	13 (16,3%)	58 (72,5%)	χ^2 (3) = 9,497 p = .023
	3. г. и више / 3 rd or more	8 (7,8%)	14 (13,7%)	29 (28,4%)	51 (50,0%)	
	Total	11 (6,0%)	20 (11,0%)	42 (23,1%)	109 (59,9%)	
Демонизација/ Demonization	1. или 2. / 1 st or 2 nd	1 (1,3%)	3 (3,8%)	12 (15,0%)	64 (80,0%)	χ^2 (1) = 4,000 p = .045
	3. г. и више / 3 rd or more	6 (5,9%)	7 (6,9%)	21 (20,6%)	68 (66,7%)	
	Total	7 (3,8%)	10 (5,5%)	33 (18,1%)	132 (72,5%)	
Сексуално наговарање / Sexual Solicitation	1. или 2. / 1 st or 2 nd	11 (13,8%)	11 (13,8%)	19 (23,8%)	39 (48,8%)	χ^2 (3) = 8,461 p = .037
	3. г. и више / 3 rd or more	21 (20,6%)	15 (14,7%)	37 (36,3%)	29 (28,4%)	
	Total	32 (17,6%)	26 (14,3%)	56 (30,8%)	68 (37,4%)	
Доксинг/ Doxing	1. или 2. / 1 st or 2 nd	0 (0,0%)	3 (3,8%)	11 (13,8%)	66 (82,5%)	χ^2 (1) = 4,004 ^a p = .045
	3. г. и више / 3 rd or more	1 (1,0%)	6 (5,9%)	24 (23,5%)	71 (69,6%)	
	Total	1 (1,0%)	9 (4,9%)	35 (19,2%)	137 (75,3%)	
Прогањање / Stalking	1. или 2. / 1 st or 2 nd	3 (3,8%)	5 (6,3%)	12 (15,0%)	60 (75,0%)	χ^2 (1) = 7,836 ^a p = .005
	3. г. и више / 3 rd or more	4 (3,9%)	8 (7,8%)	34 (33,3%)	56 (54,9%)	
	Total	7 (3,8%)	13 (7,1%)	46 (25,3%)	116 (63,7%)	
Претње физичким насиљем / Threats of Physical Violence	1. или 2. / 1 st or 2 nd	0 (0,0%)	0 (0,0%)	4 (5,0%)	76 (95,0%)	χ^2 (1) = 4,517 ^a p = .034
	3. г. и више / 3 rd or more	2 (2,0%)	1 (1,0%)	12 (11,8%)	87 (85,3%)	
	Total	2 (1,1%)	1 (0,5%)	16 (8,8%)	163 (89,6%)	

* N_p – број студенткиња ОПС / number of female GPS students, N_{pl} – број студенткиња 1. и 2. године основних студија (ОАС) ОПС / number of female GPS students of 1st and 2nd year of bachelor studies, N_{ph} – број студенткиња 3. године и виших година ОАС, МАС и ДАС ОПС / number of female GPS students of 3rd and 2nd year of bachelor studies, **1 – неколико пута у последњих годину дана / several times in the last year, 2 – барем једном у последњих годину дана / at least once in the last year, 3 – барем једном током живота / at least once in lifetime. ^a Резултати на више од 20% ћелија који имају очекиване фреквенције 5 и мање су сажети у дихотомне варијабле ради извођења χ^2 теста. / Results of more than 20% cells with expected frequencies of 5 and less were collapsed into dichotomous answers to conduct χ^2 test.

Табела 10: Значајности разлика у РЗСН међу сјуденикињама по узрасту
/ Table 10: Significant Differences among Females in GBCV Experience* by Age (N = 386)

Варијабла/Variable	Позитиван одговор / Positive answer*		Негативан одговор / Negative answer		t test	df	Значај. / Sign.
	N	M (SD)**	N	M (SD) **			
Сексуално наговарање / Sexual Solicitation	219	21,92 (2,556)	167	21,31 (2,270)	2,446	384	p = .015
Јавно срамоћење / Public Shaming	24	20,38 (1,637)	362	21,74 (2,475)	-2,657	384	p = .008
Прогањање/ Stalking	127	22,06 (2,338)	259	21,46 (2,487)	2,269	384	p = .024

* Резултати су трансформисани у дихотомне (Да – Не) / Results were transformed into dichotomous (Yes – No). ** M – аритметичка средина узраста учесника / Mean of participants' age.; SD – стандардна девијација узраста учесника / Standard Deviation of participants' age.

Табела 11: Хијерархијска мултипли рајресија (ентер метод) са јавним срамоћењем као критеријумом / Table 11: Hierarchical Multiple Regression (Enter Method) with Public Shaming as a Criterion

Корак/ Step	Предиктор/ Predictor	Кумул. R2 / Cumul. R2	Delta R2	Beta	Ф промена / F – change	Значајност Ф промене / Sig. F – change
1.	Узраст/Age	.018	.018	.118	6,949 (1,384)	.009
2.	Узраст, Студијски програм / Age, Study group	.025	.007	.084	2,714 (1,383)	.100
1.	Студијски програм / Study group	.011	.011	.084	4,322 (1,384)	.038
2.	Студијски програм, Узраст / Study group, Age	.025	.014	.118	5,324 (1,383)	.022